

Sadržaj

<i>Osobna poruka studentima</i>	xiv	2. Strategije istraživanja	41
<i>Predgovor za nastavnike</i>	xv	Od teorije do hipoteza	42
Prvi dio: Teorija i istraživanje dječjeg razvoja	2	Uobičajene metode prikupljanja informacija	42
1. Povijest, teorije i primijenjeni smjerovi	3	<i>Sustavno opažanje</i>	42
Polje dječje psihologije	4	<i>Samoizvještaji: intervjui i upitnici</i>	46
<i>Područja razvoja</i>	4	<i>Psihofiziološke metode</i>	47
<i>Razdoblja razvoja</i>	5	<i>Klinička metoda ili studija slučaja</i>	49
Osnovna pitanja	6	<i>Metode istraživanja utjecaja kulture</i>	50
<i>Kontinuirani ili diskontinuirani razvoj?</i>	7	Biologija i okolina: Prenatalni nedostatak željeza, razvoj mozga i oštećenja pamćenja kod dojenčadi majki dijabetičarki: nalazi ERP istraživanja	50
<i>Jedan tijek razvoja ili mnogi?</i>	8	Kulturalni utjecaji: Mladi imigranti: čudesna adaptacija	52
<i>Relativni utjecaj prirode i odgoja?</i>	8	Pouzdanost i valjanost: ključna obilježja znanstvenih istraživanja	54
<i>Uravnoteženo gledište</i>	9	<i>Pouzdanost</i>	54
Biologija i okolina: Otporna djeca	10	<i>Valjanost</i>	51
Povijesne osnove	10	Opći nacrti istraživanja	55
<i>Srednji vijek</i>	10	<i>Korelacijski nacrt</i>	55
<i>Reformacija</i>	11	<i>Eksperimentalni nacrt</i>	56
<i>Prosvjetiteljske filozofije</i>	12	<i>Modificirani eksperimentalni nacrti</i>	57
<i>Znanstveni počeci</i>	12	Društvena pitanja: Mogu li glazbena iskustva poboljšati inteligenciju?	59
Od istraživanja do prakse: Društvene promjene i popularna literatura o roditeljstvu	15	Nacrti za istraživanje razvoja	60
Teorije sredine 20. stoljeća	16	<i>Longitudinalni nacrt</i>	60
<i>Psihoanalitička perspektiva</i>	16	<i>Transverzalni nacrt</i>	62
<i>Biheviorizam i teorija socijalnog učenja</i>	19	<i>Poboljšanje razvojnih nacrti</i>	62
<i>Piagetova kognitivno-razvojna teorija</i>	20	Etički aspekti istraživanja na djeci	64
Novije teorijske perspektive	22	Od istraživanja do prakse: Rizici istraživanja za djecu: razvojne i individualne razlike	67
<i>Pristup obrade informacija</i>	22	Sažetak	68
<i>Etologija i evolucijska razvojna psihologija</i>	24	Važni pojmovi	69
<i>Sociokulturalna teorija Vigotskog</i>	25		
<i>Teorija ekoloških sustava</i>	26		
Kulturalni utjecaji: !Kung dojenačka dob: usvajanje kulture	27	Drugi dio: Temelji razvoja	70
<i>Novi pravci: razvoj kao dinamični sustav</i>	30	3. Biološke osnove, prenatalni razvoj i rođenje	71
Usporedba teorija dječjeg razvoja	30	Genetski temelji	72
Primijenjeni pravci: dječja psihologija i socijalna politika	32	<i>Genetski kod</i>	72
<i>Kultura i javna politika</i>	33	<i>Spolne stanice</i>	73
<i>Doprinosi istraživanja dječjeg razvoja</i>	34	<i>Dječak ili djevojčica?</i>	74
Društvena pitanja: Reforma socijalnog sustava, siromaštvo i dječji razvoj	35	<i>Višeploidna trudnoća</i>	74
<i>Pogled prema budućnosti</i>	36	<i>Obrasci genetskog nasljeđivanja</i>	75
Sažetak	37	<i>Kromosomski poremećaji</i>	80
Važni pojmovi	39		

Reproduktivni izbori	82	Motorički razvoj u dojenačkoj dobi	144
<i>Genetičko savjetovanje</i>	82	<i>Prekretnice: Razvoj krupne i fine motorike u prve dvije godine života</i>	145
<i>Prenatalna dijagnostika i perinatalna medicina</i>	83	<i>Slijed motoričkog razvoja</i>	145
Od istraživanja do prakse: Prednosti i nedostaci reproduktivnih tehnologija	84	<i>Motoričke vještine kao dinamički sustavi</i>	146
Prenatalni razvoj	86	<i>Razvoj fine motorike: dohvaćanje (posezanje) i hvatanje</i>	148
<i>Začeće</i>	86	Perceptivni razvoj u dojenačkoj dobi	150
<i>Razdoblje zigote</i>	87	<i>Dodir</i>	150
<i>Prekretnice: Prenatalni razvoj</i>	88	<i>Okus i njuh</i>	150
<i>Razdoblje embrija</i>	89	<i>Sluh</i>	152
<i>Razdoblje fetusa</i>	90	Biologija i okolina: “Udešavanje” na poznati govor, lica i glazbu: osjetljivo razdoblje za kulturalno specifično učenje	154
Prenatalni okolinski utjecaji	93	<i>Prekretnice: Razvoj dodira, okusa, njuha i sluha</i>	155
<i>Teratogeni</i>	93	<i>Vid</i>	155
Biologija i okolina: Prenatalna okolina i zdravlje u kasnijem životu	96	Biologija i okolina: Razvoj dojenčadi s ozbiljnim oštećenjem vida	159
<i>Ostali činitelji vezani uz majku</i>	102	<i>Intermodalna percepcija</i>	163
Rođenje	105	<i>Prekretnice: Razvoj vidne percepcije u dojenačkoj dobi</i>	164
<i>Djetetova prilagodba na rođenje i porođaj</i>	106	<i>Razumijevanje perceptivnog razvoja</i>	165
<i>Izgled novorođenčeta</i>	107	Rana deprivacija i obogaćivanje: Je li dojenačka dob osjetljivo razdoblje u razvoju?	167
<i>Procjena tjelesnog stanja novorođenčeta: ljestvica Apgar</i>	108	Sažetak	169
Pristupi porođaju	108	Važni pojmovi	171
<i>Prirodni ili pripremljeni porođaj</i>	109	5. Tjelesni razvoj	173
<i>Porođaj kod kuće</i>	110	Tijek tjelesnog razvoja	174
<i>Primjena lijekova tijekom porođaja</i>	110	<i>Promjene u veličini tijela</i>	174
Komplikacije pri porođaju	111	<i>Promjene u tjelesnim proporcijama</i>	175
<i>Gubitak opskrbe kisikom</i>	111	<i>Promjene količine mišićnog i masnog tkiva</i>	175
<i>Prijevremeno rođenje i djeca niske porođajne težine</i>	112	<i>Rast kostura</i>	176
Društvena pitanja: Međukulturalna perspektiva o zdravstvenoj skrbi i druge mjere socijalne politike usmjerene na roditelje i novorođenčad	116	<i>Napredak u krupnoj (gruboj) motorici</i>	176
<i>Komplikacije pri porođaju, roditeljstvo i otpornost</i>	116	<i>Prekretnice: Razvoj krupne motorike u ranom i srednjem djetinjstvu</i>	177
Naslijeđe, okolina i ponašanje: pogled unaprijed	118	Od istraživanja do prakse: Spolne razlike u razvoju krupne motorike	178
<i>Pitanje: “Koliko?”</i>	119	<i>Utjecaj hormona na tjelesni razvoj</i>	180
<i>Pitanje: “Kako?”</i>	120	<i>Razlike u veličini tijela širom svijeta</i>	181
Sažetak	124	<i>Sekularni trendovi</i>	182
Važni pojmovi	125	Razvoj mozga	183
4. Dojenačka dob: rano učenje, motoričke vještine i perceptivne sposobnosti	127	<i>Razvoj živčanih stanica</i>	183
Organizirano novorođenče	128	<i>Razvoj kore velikog mozga</i>	184
<i>Refleksi</i>	128	Biologija i okolina: Plastičnost mozga: spoznaje iz istraživanja djece i odraslih s oštećenjima mozga	187
<i>Stanja pobuđenosti</i>	130	<i>Razvoj ostalih područja mozga</i>	188
Kulturalni utjecaji: Kulturalne razlike u navikama spavanja dojenčadi	132	<i>Osjetljiva razdoblja u razvoju mozga</i>	189
Od istraživanja do prakse: Misteriozna tragedija sindroma iznenadne dojenačke smrti	134	Čimbenici koji utječu na tjelesni razvoj	190
<i>Neonatalna procjena</i>	137	<i>Naslijeđe</i>	190
<i>Sposobnost učenja</i>	137	<i>Prehrana</i>	191
		Biologija i okolina: Izloženost niskim količinama olova i dječji razvoj	192

<i>Zarazne bolesti</i>	198	Stadij konkretnih operacija:	
<i>Emocionalna dobrobit</i>	199	od kraja 7. do 11. godine	247
Pubertet: tjelesni prijelaz u odraslu dob	200	<i>Konkretno-operacijsko mišljenje</i>	247
<i>Spolno sazrijevanje djevojčica</i>	200	<i>Ograničenja konkretno-operacijskog mišljenja</i>	249
Prekretnice: Pubertalni razvoj dječaka i djevojčica u Sjevernoj Americi	201	<i>Naknadna istraživanja konkretno-operacijskog mišljenja</i>	249
<i>Spolno sazrijevanje dječaka</i>	201	Prekretnice: Neka kognitivna postignuća srednjeg djetinjstva i adolescencije	250
<i>Individualne i grupne razlike u pubertalnom razvoju</i>	202	Stadij formalnih operacija: od 11. godine nadalje	251
Psihološki učinci pubertalnih događaja	202	<i>Hipotetičko-deduktivno rasuđivanje</i>	251
<i>Je li pubertet neizbježno razdoblje bure i stresa?</i>	203	<i>Propozicijsko mišljenje</i>	252
<i>Reakcije na pubertalne promjene</i>	203	<i>Posljedice apstraktnog mišljenja</i>	252
<i>Pubertalne promjene, emocije i socijalna ponašanja</i>	204	<i>Naknadna istraživanja formalno-operacijskog mišljenja</i>	254
<i>Rano nasuprot kasnom pubertalnom sazrijevanju</i>	206	Piaget i obrazovanje	256
Pubertet i zdravlje adolescenata	208	Evaluacija Piagetove teorije	257
<i>Poremećaji hranjenja</i>	208	<i>Je li Piagetov opis kognitivnih promjena jasan i točan?</i>	257
<i>Seksualnost</i>	209	<i>Odvija li se kognitivni razvoj u stadijima?</i>	257
Društvena pitanja: Mladi homoseksualne i biseksualne orijentacije: priznati sebi i drugima	212	<i>Piagetovo naslijeđe</i>	258
<i>Spolno prenosive bolesti</i>	214	Perspektiva sržnog znanja	258
<i>Trudnoća i roditeljstvo u adolescenciji</i>	215	<i>Dojenačka dob: znanje o fizičkom svijetu i brojevima</i>	259
<i>Zaključna bilješka</i>	218	<i>Djeca kao naivni teoretičari</i>	261
Sažetak	219	Biologija i okolina: Dječje razumijevanje smrti	262
Važni pojmovi	221	<i>Evaluacija perspektive sržnog znanja</i>	264
<hr/>			
Treći dio: Kognitivni i jezični razvoj	222	Sociokulturalna teorija Vigotskog	264
6. Kognitivni razvoj: Piaget, perspektiva sržnog znanja i Vigotski	223	<i>Privatni govor</i>	265
Piagetova kognitivno-razvojna teorija	224	<i>Društveno porijeklo kognitivnog razvoja</i>	265
<i>Temeljne karakteristike Piagetovih stadija</i>	224	<i>Pogled Vigotskog na "kao-da" igru</i>	267
<i>Piagetovo shvaćanje kognitivnih promjena</i>	225	Vigotski i obrazovanje	267
Senzomotorički stadij: prve dvije godine života	226	Od istraživanja do prakse: Društveno porijeklo "kao-da" igre	268
<i>Senzomotorički razvoj</i>	227	<i>Recipročno poučavanje</i>	269
<i>Naknadna istraživanja kognitivnog razvoja u dojenačkoj dobi</i>	228	<i>Suradničko učenje</i>	269
<i>Evaluacija senzomotoričkog stadija</i>	234	Kulturalni utjecaji: Djeca koja odrastaju u seoskim i plemenskim kulturama promatraju rad odraslih i sudjeluju u njemu	270
Prekretnice: Neka kognitivna postignuća dojenačke i rane dječje dobi	235	Evaluacija teorije Vigotskog	271
Predoperacijski stadij: od 2. do 7. godine	236	Sažetak	272
<i>Napredak u mentalnom predočavanju</i>	236	Važni pojmovi	273
<i>Ograničenja predoperacijskog mišljenja</i>	240	7. Kognitivni razvoj: perspektiva obrade informacija	275
<i>Naknadna istraživanja predoperacijskog mišljenja</i>	242	Pristup obrade informacija	276
<i>Evaluacija predoperacijskog stadija</i>	245	Opći modeli obrade informacija	276
Prekretnice: Neka kognitivna postignuća u ranom djetinjstvu	246	<i>Model pohranjivanja</i>	276
		<i>Konekcionizam</i>	279
		Razvojne teorije obrade informacija	280
		<i>Caseova neopiagetovska teorija</i>	280
		<i>Sieglerov model odabira strategije</i>	282

Od istraživanja do prakse: Neslaganje govora i geste: korištenje ruke u čitanju misli	284	<i>Stabilnost kvocijenta inteligencije</i>	329
Pažnja	284	<i>Kvocijent inteligencije kao prediktor akademskog postignuća</i>	330
<i>Kontinuirana, selektivna i prilagodljiva pažnja</i>	285	<i>Kvocijent inteligencije kao prediktor profesionalnog postignuća</i>	330
<i>Planiranje</i>	287	<i>Kvocijent inteligencije kao prediktor psihološke prilagodbe</i>	331
Društvena pitanja: Pобољšavanje kognitivne kontrole predškolskim obrazovanjem	288	Etničke i socioekonomske razlike u kvocijentu inteligencije	332
Pamćenje	289	<i>Razlike u općoj inteligenciji</i>	333
<i>Strategije pohranjivanja informacija</i>	289	<i>Razlike u specifičnim mentalnim sposobnostima</i>	333
Biologija i okolina: Djeca s poremećajem pažnje s hiperaktivnošću	290	Objašnjenje individualnih i grupnih razlika u kvocijentu inteligencije	334
<i>Prisjećanje informacija</i>	292	<i>Genetski utjecaji</i>	334
<i>Baza znanja i uspješnost pamćenja</i>	295	<i>Studije posvojenja: združeni utjecaj naslijeđa i okoline</i>	336
<i>Scenariji</i>	295	<i>Rasa i narodnost: genetsko ili kulturalno grupiranje?</i>	337
<i>Autobiografsko pamćenje</i>	296	Kulturalni utjecaji: Flynnov učinak: globalni generacijski porast kvocijenta inteligencije	337
<i>Pamćenje svjedoka</i>	298	<i>Kulturalna pristranost u testiranju</i>	338
Biologija i okolina: Dojenačka amnezija	298	<i>Smanjivanje kulturalne pristranosti u testiranju</i>	340
Metakognicija	301	<i>Obiteljsko okruženje i mentalni razvoj</i>	341
<i>Metakognitivno znanje</i>	301	Društvena pitanja: Testiranja na kojima se temelje ključne odluke	342
<i>Kognitivna samoregulacija</i>	302	Rane intervencije i intelektualni razvoj	345
Primjena obrade informacija na akademsko učenje	304	<i>Korisnost ranih intervencija</i>	346
<i>Čitanje</i>	304	Društvena pitanja: Abecedarni projekt u Karolini: model rane intervencije	347
Prekretnice: Razvoj obrade informacija	305	<i>Budućnost ranih intervencija</i>	348
<i>Matematika</i>	308	Darovitost: kreativnost i talent	349
<i>Znanstveno rasuđivanje</i>	310	<i>Psihometrijski pristup</i>	349
Evaluacija pristupa obrade informacija	312	<i>Multifacetni pristup</i>	350
Sažetak	313	Sažetak	354
Važni pojmovi	315	Važni pojmovi	355
8. Inteligencija	317	9. Jezični razvoj	357
Definicije inteligencije	318	Komponente jezika	358
<i>Alfred Binet: holistički pristup</i>	318	Teorije jezičnog razvoja	358
<i>Faktorska analiza: multifacetni pogled na inteligenciju</i>	319	<i>Bihevioristički pristup</i>	359
Moderne definicije inteligencije	320	<i>Nativistički pristup</i>	359
<i>Kombiniranje psihometrijskog i pristupa obrade informacija</i>	321	Biologija i okolina: Gluha djeca otkrivaju jezik	360
<i>Sternbergova trijarhična teorija</i>	322	<i>Interakcionistički pristup</i>	364
<i>Gardnerova teorija višestrukih inteligencija</i>	323	Biologija i okolina: Jezični razvoj djece s Williamsovim sindromom	365
Od istraživanja do prakse: Emocionalna inteligencija	325	Predlingvistički razvoj: priprema za govor	367
Mjerenje inteligencije	325	<i>Osjetljivost za jezik</i>	367
<i>Neki često korišteni testovi inteligencije</i>	326	<i>Prvi govorni glasovi</i>	369
<i>Testovi ospecifičnih kognitivnih sposobnosti i testovi postignuća</i>	326	<i>Djeca postaju sudionici u komunikaciji</i>	369
<i>Testovi za dojenčad</i>	327	Od istraživanja do prakse: Interakcija roditelja i djeteta: utjecaj na jezični i kognitivni razvoj gluhe djece	371
<i>Izračunavanje i distribucija kvocijenta inteligencije</i>	328		
Što i koliko dobro predviđaju testovi inteligencije?	329		

Fonološki razvoj	372	<i>Prekretnice:</i> Emocionalni razvoj	416
<i>Rana stadij</i>	372	Temperament i razvoj	417
<i>Pojava fonoloških strategija</i>	373	<i>Struktura temperamenta</i>	417
<i>Kasni fonološki razvoj</i>	374	<i>Mjerenje temperamenta</i>	419
Semantički razvoj	375	<i>Stabilnost temperamenta</i>	419
<i>Rana stadij</i>	375	<i>Genetski i okolinski utjecaji</i>	420
<i>Kasni semantički razvoj</i>	379	Biologija i okolina: Razvoj sramežljivosti i društvenosti	420
<i>Objašnjenja tijekom semantičkog razvoja</i>	380	<i>Temperament kao prediktor ponašanja djece</i>	423
Razvoj gramatike	382	<i>Temperament i odgoj djece: model stupnja podudaranja</i>	423
<i>Prve kombinacije riječi</i>	382	Razvoj privrženosti	425
<i>Od jednostavnih rečenica do složene gramatike</i>	384	<i>Bowlbyjeva etološka teorija</i>	426
<i>Razvoj složenih gramatičkih oblika</i>	385	<i>Mjerenje sigurnosti privrženosti</i>	427
<i>Kasniji razvoj gramatike</i>	386	<i>Stabilnost privrženosti</i>	428
<i>Objašnjenja tijekom razvoja gramatike</i>	387	<i>Kulturalne varijacije</i>	429
Razvoj pragmatike jezika	388	<i>Činitelji koji utječu na kvalitetu privrženosti</i>	430
<i>Usvajanje konverzacijskih vještina</i>	389	<i>Višestruke privrženosti: posebna uloga oca</i>	434
<i>Jasno komuniciranje</i>	389	<i>Privrženost i kasniji razvoj</i>	434
<i>Naracija</i>	390	Kulturalni utjecaji: Snažna uloga očeve topline u razvoju	435
<i>Sociolingvističko razumijevanje</i>	391	Privrženost, zaposlenost roditelja i skrb o djeci	437
Razvoj metalingvističke svijesti	392	Društvena pitanja: Ugrožava li izvanobiteljska skrb u dojenačkoj dobi razvoj privrženosti i kasniju prilagodbu?	438
Dvojezičnost: učenje dva jezika u djetinjstvu	392	Sažetak	440
<i>Prekretnice:</i> Razvoj jezika	394	Važni pojmovi	441
Društvena pitanja: Dva pristupa dvojezičnom obrazovanju: Kanada i SAD	395		
Sažetak	396		
Važni pojmovi	397		
<hr/>			
Četvrti dio: Ličnost i socijalni razvoj	398	11. Pojam o sebi i socijalno razumijevanje	443
10. Emocionalni razvoj	399	Pojava samopoimanja i razvoj pojma o sebi	444
Funkcije emocija	400	<i>Svijest o sebi</i>	444
<i>Emocije i kognitivno procesiranje</i>	400	<i>Kategorizacijsko, zapamćeno i trajno samopoimanje</i>	446
<i>Emocije i socijalno ponašanje</i>	400	<i>Unutarnje samopoimanje: teorija uma kod male djece</i>	447
<i>Emocije i zdravlje</i>	401	Kulturalni utjecaji: Kulturalne razlike u pričanju osobnih priča i kako one utječu na rani pojam o sebi	447
<i>Druga obilježja funkcionalnog pristupa</i>	402	<i>Pojam o sebi</i>	451
Od istraživanja do prakse: Roditeljska depresivnost i razvoj djece	402	Biologija i okolina: "Sljepoća uma" i autizam	452
Razvoj izražavanja emocija	404	<i>Kognitivni, socijalni i kulturalni utjecaji na pojam o sebi</i>	453
<i>Radost</i>	404	Prekretnice: Pojava samopoimanja i razvoj pojma o sebi	455
<i>Ljutnja i tuga</i>	405	Samopoštovanje: prosudbena strana pojma o sebi	455
<i>Strah</i>	405	<i>Struktura samopoštovanja</i>	456
<i>Emocije samosvjesnosti</i>	406	<i>Promjene u razini samopoštovanja: uloga socijalne usporedbe</i>	457
<i>Emocionalna samoregulacija</i>	404	<i>Utjecaji na samopoštovanje</i>	457
<i>Usvajanje pravila o pokazivanju emocija</i>	410	<i>Atribucije povezane s postignućem</i>	459
Razumijevanje i odgovaranje na emocije drugih	412	Prekretnice: Razvoj samopoštovanja	463
<i>Socijalno referenciranje</i>	412		
<i>Razumijevanje emocija u djetinjstvu</i>	413		
<i>Empatija i suosjećanje</i>	414		

Građenje identiteta: tko bih ja trebao postati?	463	<i>Agresivnost u ranom i srednjem djetinjstvu</i>	514
<i>Putovi do identiteta</i>	464	<i>Agresivnost i delinkvencija u adolescenciji</i>	515
<i>Status identiteta i psihološka dobrobit</i>	465	<i>Stabilnost agresivnosti</i>	515
<i>Utjecaji na razvoj identiteta</i>	466	<i>Obitelj kao poligon za agresivno ponašanje</i>	516
Društvena pitanja: Samoubojstva adolescenata: uništenje samopoimanja	466	<i>Socijalno-kognitivni deficiti i iskrivljanja</i>	517
Kulturalni utjecaji: Razvoj identiteta kod adolescenata iz etničkih manjina	468	Biologija i okolina: Dva puta k adolescentskoj delinkvenciji	518
Razmišljanje o drugim ljudima	470	<i>Utjecaji zajednice i kulture</i>	519
<i>Percepcija osobe</i>	470	<i>Pomoć djeci i roditeljima u kontroli agresivnosti</i>	520
<i>Zauzimanje perspektive</i>	473	Kulturalni utjecaji: Utjecaj etničkog i političkog nasilja na djecu	520
Razmišljanje o odnosima među ljudima: razumijevanje sukoba	476	Sažetak	522
<i>Rješavanje socijalnih problema</i>	476	Važni pojmovi	523
<i>Vježbanje rješavanja socijalnih problema</i>	477		
Sažetak	478	13. Razvoj spolnih razlika i rodni uloga	525
Važni pojmovi	479	Rodni stereotipi i rodne uloge	526
12. Moralni razvoj	481	<i>Rodno tipiziranje u ranom djetinjstvu</i>	527
Moralnost usađena u ljudsku prirodu	482	<i>Rodno tipiziranje u srednjem djetinjstvu i adolescenciji</i>	528
Moralnost kao usvajanje društvenih normi	484	<i>Individualne i grupne razlike u rodnom tipiziranju</i>	530
<i>Psihoanalitička teorija</i>	484	<i>Rodno tipiziranje i usvajanje rodne uloge</i>	530
<i>Teorija socijalnog učenja</i>	486	Utjecaji na rodno tipiziranje i usvajanje rodne uloge	531
Kulturalni utjecaji: Etničke razlike u posljedicama tjelesnog kažnjavanja	489	<i>Uloga biologije</i>	531
<i>Ograničenja perspektive "moralnost kao usvajanje društvenih normi"</i>	490	Kulturalni utjecaji: Švedska predanost rodnoj jednakosti	533
Moralnost kao socijalno razumijevanje	492	Biologija i okolina: David: dječak koji je odgajan kao djevojčica	535
<i>Piagetova teorija moralnog razvoja</i>	492	<i>Uloga okoline</i>	535
<i>Evaluacija Piagetove teorije</i>	493	Od istraživanja do prakse: Djeca uče o rodu kroz razgovore između majke i djeteta	538
<i>Kohlbergovo proširenje Piagetove teorije</i>	494	Rodni identitet	543
<i>Istraživanja Kohlbergovih stadija</i>	497	<i>Pojava rodnoeg identiteta</i>	544
<i>Postoje li spolne razlike u moralnom rasuđivanju?</i>	499	<i>Rodni identitet u srednjem djetinjstvu</i>	545
<i>Utjecaji na moralno rasuđivanje</i>	500	<i>Rodni identitet u adolescenciji</i>	546
<i>Moralno rasuđivanje i ponašanje</i>	502	<i>Teorija rodnih shema</i>	547
<i>Pripadanje religijskoj zajednici i moralni razvoj</i>	503	Prekretnice: Rodno tipiziranje	549
Od istraživanja do prakse: Razvoj građanske odgovornosti	504	U kojoj mjeri se djevojčice i dječaci stvarno razlikuju u rodno tipiziranim atributima?	549
<i>Daljnji izazovi za Kohlbergovu teoriju</i>	505	<i>Kognitivne sposobnosti</i>	550
<i>Pristup područja moralnog rasuđivanja</i>	506	<i>Osobine ličnosti</i>	553
<i>Distributivna pravda</i>	509	Biologija i okolina: Spolne razlike u prostornim sposobnostima	553
Prekretnice: Internalizacija moralnih normi i razvoj moralnog razumijevanja	510	Odgoj rodno netipizirane djece	558
Razvoj moralno bitne samokontrole	510	Sažetak	560
<i>Najranija dječja dob</i>	511	Važni pojmovi	561
<i>Djetinjstvo i adolescencija</i>	511		
<i>Individualne razlike</i>	512		
Prekretnice: Razvoj moralno bitne samokontrole i agresivnog ponašanja	513		
Druga strana samokontrole: razvoj agresivnosti	513		
<i>Pojava agresivnosti</i>	514		

Peti dio: Konteksti za razvoj

14. Obitelj

Poriijeklo i funkcije obitelji	564
Obitelj kao socijalni sustav	565
<i>Direktni utjecaji</i>	565
<i>Indirektni utjecaji</i>	566
<i>Prilagodba na promjenu</i>	566
Od istraživanja do prakse: Prijelaz u roditeljstvo	567
<i>Obiteljski sustav u kontekstu</i>	568
Socijalizacija unutar obitelji	569
<i>Stilovi odgoja</i>	569
<i>Što čini autoritativni stil učinkovitim?</i>	571
<i>Prilagođavanje odgoja razvoju djeteta</i>	573
Biologija i okolina: Je li roditeljstvo zaista važno?	574
<i>Socioekonomske i etničke varijacije u odgoju</i>	576
Obiteljski životni stilovi i tranzicije	579
Kulturalni utjecaji: Afroameričke proširene obitelji	580
<i>Od velikih do malih obitelji</i>	580
<i>Obitelji s jednim djetetom</i>	583
<i>Posvojiteljske obitelji</i>	584
<i>Homoseksualne obitelji</i>	585
<i>Izvanbračne obitelji s jednim roditeljem</i>	585
<i>Razvod</i>	586
<i>Spojene obitelji</i>	589
<i>Majčina zaposlenost i obitelji s oba zaposlena roditelja</i>	591
<i>Izvanobiteljska skrb o djeci</i>	592
<i>Briga o sebi</i>	594
Ranjive obitelji: zlostavljanje djeteta	595
<i>Raširenost i definicije</i>	595
<i>Uzroci zlostavljanja djeteta</i>	595
Društvena pitanja: Seksualno zlostavljanje djece	597
<i>Posljedice zlostavljanja djeteta</i>	598
<i>Sprečavanje zlostavljanja djeteta</i>	598
Sažetak	600
Važni pojmovi	601

15. Vršnjaci, mediji i školovanje

Važnost vršnjačkih odnosa	604
Razvoj vršnjačke društvenosti	604
<i>Počeci u dojenačkoj dobi i ranom djetinjstvu</i>	604
<i>Predškolske godine</i>	605
<i>Srednje djetinjstvo i adolescencija</i>	606
<i>Utjecaji na vršnjačku društvenost</i>	608

Prijateljstvo	610
<i>Razmišljanja o prijateljstvu</i>	611
<i>Karakteristike prijateljstava</i>	612
<i>Prijateljstvo i prilagodba</i>	614
Vršnjačko prihvaćanje	615
<i>Odrednice prihvaćanja u vršnjačkim situacijama</i>	616
Društvena pitanja: Nasilnici i njihove žrtve	618
<i>Pomaganje odbačenoj djeci</i>	619
Vršnjačke grupe	619
<i>Prve vršnjačke grupe</i>	620
<i>Klike i klape</i>	620
Romantične veze ili "hodanje"	621
Vršnjački pritisci i konformizam	623
Od istraživanja do prakse: Uporaba i zloraba droga u adolescenciji	624
Prekretnice: Razvoj vršnjačkih odnosa	626
Mediji	627
<i>Televizija</i>	627
<i>Kompjutori</i>	630
<i>Reguliranje korištenja medija</i>	633
Školovanje	634
<i>Veličina razreda i škole</i>	634
<i>Obrazovne filozofije</i>	635
Društvena pitanja: Školski odmor – vrijeme za igru, vrijeme za učenje	636
Od istraživanja do prakse: Spremnost za školu i ponavljanje razreda	638
<i>Prijelazi tijekom školovanja</i>	638
<i>Interakcija učitelja i učenika</i>	641
<i>Postupci grupiranja</i>	641
<i>Poučavanje učenika s posebnim potrebama</i>	643
<i>Partnerstvo roditelja i škole</i>	643
Koliko su dobro obrazovani mladi ljudi Sjeverne Amerike?	644
<i>Međunacionalno istraživanje školskog uspjeha</i>	644
<i>Prijelaz sa školovanja na posao</i>	645
Sažetak	647
Važni pojmovi	648
Rječnik	R-1
Literatura	L-1
Kazalo imena	K-1
Kazalo pojmova	K-17